СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 261. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 9 листопада 1931. VOL. XXXIX. No. 261. Jersey City, N. J., Monday, November 9, 1931. THREE CENTS.

ДАТИ РОБОТУ БЕЗРОБІТНИМ, ЗНАЧИТЬ СКІНЧИТИ З ДЕПРЕСІЄЮ

ВАШИНГТОН. — Перед Сенатським Комітетом Безробіття зізнавав Едвард Файлін, купець з Бостону, котрий торгує одежею, капелюхами й обувою річно на суму $34,000,000. Він заявив, що є одинока рада на ліквідацію економічної депресії: дати негайно роботу всім безробітним, а це вже само створить нову закупну силу й оживить промисл і бизнес.

Файлін заявився також за забезпечення робітників на випадок безробіття, яке то обезпечення повинен оплачувати промисл. У такім випадку, говорив Файлін, промисловці дбатимуть більше про те, щоби була робота для робітників, а це знову доведе до розумнішого проводу в бизнесі й промислі.

ХВАЛИТЬ АНГЛІЙСЬКУ БЕЗРОБІТНУ ПАЙКУ.

НЮ ЙОРК. — Мисс Френсиз Перкинс, стейтова промислова комішенерка, розповідала членицям „Вімене Сіти Клоб" про свої враження з поїздки до Англії, де вона студіювала з поручення говернора Рузвелта англійську систему обезпечення робітництва проти безробіття. Вона каже, що ця система є в основі здоровою, а ті, що писали проти неї в Америці, її основно не збагнули.

РАКЕФЕЛЕР ДАВ $1,000,000 ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ.

НЮ ЙОРК. — Джан Д. Ракефелер мол. переслав в імени своїм і свого батька до „Емердженсі Онемплоймент Реліф Коміті" $1,000,000 на фонд допомоги безробітним та заявив, що є задоволений із збіркової акції комітету, яка досі принесла $7,631,134. У тім самім дні зложив Едвард Гаркнес на тусаму ціль $750,000. Було теж кілька жертв по $50,000.

Комітет подає, що треба буде зібрати для безробітних у Ню Йорку $18,000,000, бо цеї зими потреби далеко більші ніж минулого року.

ПОМЕР СЕНАТОР КЕРЕВЕЙ, ЗНАНИЙ З „ОСТРОГО ЯЗИКА".

ВАШИНГТОН. — З Литл Рак, столиці стейту Аркенсо, надійшла депеша, що помер сенатор Тедеус Г. Керевей, демократ з Аркенсо.

Керевей походив зі старого роду кольоністів, котрі боролися за американську незалежність. Батько його був лікарем, але не мав грошей на образування сина й молодий Керевей мусів вибиватись і набирати знання власними силами.

Його засада була: все здобуває той, хто хоче здобути і бореться за те, щоби здобути. В сенаті зачислювано його до найвизначніших сенаторів. Всі радо слухали його промов, які були дуже гострі. Він був відомий зі своїх рішучих виступів у справі нафтових скандалів з Тіпат Дом, проти Фола, Догерті й інших хабарників. Керевей був за приступлення Америки до Ліґи Націй. Він теж обстоював як найбільшу допомогу потерпівшим від посухи, фармерам і безробітним.

ГУВЕР ВІЗВЕ КОНҐРЕС ДО ОБЄДНАННЯ.

ВАШИНГТОН. — Від 50 літ не було такого дивного складу в конґресі як тепер, коли демократи майже вирівналися з републиканцями щодо числа своїх представників. Справа представляється так, що демократи контролюватимуть тепер палату послів, а републиканці сенат. Щоби конґрес міг бути дійсно творчим тілом, президент Гувер рішився звернутись до обидвох партій і візвати їх, щоби залишили партійні спори, а виготовили спільну економічну й фінансову програму в ціли ратування краю від економічної кризи.

СТИМСОН НАТИСКАЄ НА ЯПОНІЮ.

ВАШИНГТОН. — Секретар стейту Стимсон заклопотаний положенням у Манджурії. Не ждучи на Ліґу Націй, він натискає дипльоматичною дорогою на Японію разом з іншими державами, щоби не допустити до военного конфлікту.

МОДЕРНІЗУЮТЬ ТУРЕЧЧИНУ.

НЮ ЙОРК. — До Америки прибув бувший турецький міністер фінансів, Сакароглю Сукрі Бей, щоби забрати звідси інжинірів, котрі допомогли би побудувати Туреччині модерні залізниці, пристані й понаводнювати сухі простори, щоби плекати там бавовну.

СУЗА ХОЧЕ ЖИТИ 100 ЛІТ.

НЮ ЙОРК. — Маршовий „король", Джан Филип Суза, автор 160 маршів, святкував 77-літні народини і з тої нагоди дав концерт радіом зі своїх творів та заявив, що він почуває себе дуже добре, думає прожити 100 літ і скомпонувати ще богато нових річей.

КИТАЙСЬКА АРМІЯ.

НЮ ЙОРК. — Зроблено статистику китайської армії. Виходить, що Китай має армію з 2,500,000 жовнірів. Але тільки 60,000 жовнірів мають відповідну зброю. Решту становлять селяни і „кулі", які не мають ніякої зброї, а тільки рушниці без муніції. Вони готові служити кождому, хто дасть їм їсти.

БЕЗПЛАТНИЙ ПЕРЕВІЗ ЗАЛІЗНИЦЯМИ РІЧЕЙ БЕЗРОБІТНИХ.

Президент Сієнара, сер Гезри Торнтон, і президент Сіпяра, Е. В. Бітті, переслали до премієрів Алберти і Саскачевану письмене повідомлення, в якім говориться, що обі залізниці будуть безплатно перевозити поживу й інші річи для безробітних у тих провінціях, зглядно для добродійних інституцій, що займаються допомогою безробітним. На сході і на заході є багато ярини й овочів, які марнуються і які можнаб у той спосіб дешево набути і даремно перевозити.

„З БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ПСА ОСТАВСЯ ЛИШЕ ХВІСТ".

Кореспондент „Ню Йорк Геральд Трібюн", Дж. Н. Дарлінґ, який довгий час подорожував по містах і селах в совітській Росії, описує тепер в тій ґазеті свою подорож. Найцікавіше в тих описах — це характеристика теперішніх большевицьких урядовців: чоловік, який ще недавно розпалював в кухни — тепер управителем банку. Його помічник — бувший нічний сторож, касієр — бувший замітач. Сміх збирає чужинця, коли він глядить на роботу і поведінку теперішних большевицьких „урядників". Розуміється, що господарка тих урядовців доводить до банкроцтва всяке підприємство, а тисячі тої большевицької бюрократії тягнуть комуністичний віз у пропасть. Чи то капіталіст, чи робітник, побачивши такий лад у большевицькім раю, зі страху втікає. Зі страшного большевицького пса остався тепер лиш обскубаний хвіст.

АРЕШТУВАЛИ ВЛОМНИКА З „ПРОСВІТИ".

Львівська поліція арештувала 26-літнього Антона Порадюка (Замарстинів, Вузька 6), кілька разів караного вломника. Йому закидають, що підчас похорону голови М. Галущинського розбив касу Т-ва „Просвіти", звідки забрав дрібну готівку, а вексль й золотий хрест лишив.

СТАДО РЕНІВ КІНЧИТЬ МАНДРІВКУ.

Тритисячне стадо ренів, закуплених канадійським урядом на Алясці, зачало останній перехід і з кінцем грудня перейде канадійську границю та помандрує в околиці дельти ріки Мекензі, на постійне місце перебування. В той спосіб закінчиться дворічна оригінальна мандрівка великої череди під доглядом 30 людей, сотки собак і одного літака.

ЛОДКОЮ ПЕРЕПЛИВ АТЛЯНТИК.

Англійське рибацьке судно „Ферліф" стрінуло 300 миль від берегів Ірляндії лодку, а в ній чоловіка, котрий не хотів подати свого імени. Він оповів, що одинцем відбуває лодкою подорож з Квебеку до Англії. Оригінальний подорожник мав мало газоліни і послугувався вітрилами. Не мав теж хліба, бо на морі знаходився 68 днів.

ГРАНАТА МІЖ ДІТЬМИ.

В селі Бяловода на Виленщині діти селянина Хмелевського бавилися гранатою, яка вкінці вибухла і вбила одну дитину на місці, а пятеро тяжко покалічила.

100,000 АНГЛІЙСЬКИХ ЕМІГРАНТІВ В АВСТРАЛІЇ ДОМАГАЮТЬСЯ ДЕПОРТАЦІЇ.

Союз британійських емігрантів в Австралії переслав англійському урядови в Лондоні петицію, в котрій домагаєть-ся, щоби перевезено назад до Англії і виплачено відшкодування 100,000 емігрантам.

Малюючи розпучливе положення переселенців, петиція каже, що їх звабили до Австралії несовісні агенти австралійського уряду, які брехливо представляли тамошні гаразди. Міжтим сотнам молодих жінок і мущин живеться далеко гірше, ніж „злочинцям у вязницях Його Милости Короля" в Англії.

ЗАСУДИЛИ ВИКОНАВЦІВ ЗАМАХУ НА АЛЬБАНСЬКОГО КОРОЛЯ.

Суд присяглих у Відні засудив двох альбанських революціонерів за замах на короля Ахмеда Зоґу, який вони виконали у Відні минулого року. Ондого з них, студента Ґельосі, суд признав винним намаганого морду й засудив на 7 років тюрми, а його товариша Камі засудив за співучасть на 3 роки.

ПАЛКОЮ ПРОГНАВ СТАДО ВОВКІВ.

Часом і палка не зла зброя, як хто вміє нею добре орудувати. До таких щасливців належить Милтон Смит, якого коло Норт Бей, в Онтеріо, напало стадо вовків. Смит не довго думав, а з палкою в руках кинувся на вовків і одного заняв по зубах. Вовк заскавулів, після чого тічня, зложена з сімох штук, лишила його в спокою і попленталася в ліс.

БОЖЕВІЛЬНИЙ ЗАРІЗАВ СВОЮ МАТІР.

В одному селі білостоцького повіту божевільний вхопив у приступі божевілля бритву, кинувся на свою матір, перевернув її на долівку і бритвою перетяв їй горло. Після того вчинку божевільний утік до ліса, де укривався на одному з дерев. Його знайшли.

ПРИКОРДОННИЙ ІНЦИДЕНТ.

В районі прикордонної станиці Пухапня на Виленщині стежа КОП-у застрілила литовського поліціянта, який нібито намагався зірвати віху, що прибита на граничному стовпі.

ЯК ОБШАХРОВУЮТЬ ЛЮДЕЙ.

Букарештенський суддя Манойлеску розбирає справу одного „банку", що ограбив в безличний спосіб багато людей. Перед кількома місяцями осівся на однім букарештенськім передмістю якийсь „банк", що назвав себе „Банка Фончара Романіей". Цей банк, котрого директорами були великі злодії, розтрубив, що він обертає акційним капіталом 100 міліонів левів. Та вже по короткій діяльности цього шахрайського підприємства вплинули доноси до прокураторії. Вкінці, коли вже всі лайдацькі маніпуляції були відомі, хотів слідчий суддя поарештувати директорів Лупу і Теодору, але за ними давно вже слід застиг. У касі знайшли 25 банів. Богато вкладників утратили свої гроші.

ПОВОРОТ МИХАЙЛА ЯЦКОВА ДО УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

„Діло" містить такий текст від „Т-ва письменників і журналістів: „Рада Т-ва письменників і журналістів ім. І. Франка" у Львові на своїм засіданні дня 23. вересня розглядала в присутности голови Т-ва, Богдана Лепкого, і членів Ради, В. Мудрого, М. Рудницького, І. Квасниці, М. Голіяна та Л. Лепкого, справу Михайла Яцкова, який після заходів зперед двох літ звернувся вдруге до Т-ва з проханням, щоби воно стало супроти українського громадянства речником його гарячого бажання вернутися до прилюдної літературної праці. Зваживши, що 10-літне повне відокремлення серед власного громадянства і 10-літня примусова мовчанка є одним з найважчих ударів, який може зустріти громадянина і робітника пера, а одночасно з огляду на безперечні заслуги М. Яцкова для української літератури, Рада Товариства письменників і журналістів приняла однозгідне рішення ввести його в гурт українських письменників, висловлюючи при цьому надію, що українське громадянство приме радо цю постанову та вповні з нею погодиться". — Рада Т-ва письменників і журналістів ім. Ів. Франка.

КОРОЛЬ ПРОЙДИСВІТІВ ОЖЕНИТЬСЯ З ВІННІПЕҐСЬКОЮ ДІВЧИНОЮ.

Нема то як Вінніпеґ. Хто звідки надтягне, а все там знайде собі притуловище. Навіть Йосиф К. С. Лазарович, якого американські і канадійські волоцюги вибрали своїм королем, 11 літ тягався по світі і помимо того, що за той час пройшов поверх 450,000 миль, ніде не годен був знайти собі такої дівчини, як у Вінніпеґу. Король пройдисвітів не каже, хто є його наречена, але заявив, що аж Вінніпеґ доїде йому кінця і що він задумує, оженившись, покинути волокитство.

БАНДИТ ПОСТРІЛИВ СУДДЮ.

В Медисон Гет, в Алберті, невідомий осібняк пострілив суддю Дж. В. Ґріна і ранив в бік нижче серця. Напад відбувся пізно вечером, коли суддя знаходився в пивниці у свому домі. Почувши чийсь хід біля дому, Ґрін відхилив двері. Тоді невідомий осібняк скорим кроком звернувся в його сторону і віддав стріл, який однак не є небезпечний.

ВУЖ ЗАДУШИВ ДИТИНУ.

В Солонці, стрийського повіту, пішла одна мала дитина до ліса на малини. Коли дитина не верталась, родичі пішли її шукати і знайшли її в корчах, а коло неї великого вужа. На перший погляд виглядало, що дитина спала, але коли вони прогнали вужа й приступили до дитини, показалося, що її задушив вуж.

СОВІТСЬКИЙ ОФІЦИР ЗДЕЗЕРТУВАВ ДО РУМУНІЇ.

До пограничної точки коло Калараш прибув на човні офіцир Олексій Троцький. Він піддався румунським пограничникам, заявляючи, що здезертував з совітської армії. Його відставили до Яс.

МОСКВА ВЗИВАЄ РАТУВАТИ КИТАЙ

ЗАКЛИКАЄ ДО СВІТОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ, ЩОБИ ПОМОГТИ КИТАЄВИ В БОРОТЬБІ З ІМПЕРІЯЛІСТАМИ.

МОСКВА (СССР). — Комуністичний Інтернаціонал видав до робітництва й пригноблених народів в усьому капіталістичному світі заклик активно допомогти Китайцям у боротьбі за незалежність Китаю та за установленням там радянської влади. Цей заклик видано з нагоди 14-тої річниці захоплення большевиками влади в Росії.

Комуністичний Інтернаціонал твердить, що капіталістичний світ знайшовся на передодні свого упадку, а тому московські большевики закликають світовий пролетаріят стати до активної боротьби проти капіталізму. Російський премієр Молотов заявив, що політика Росії в манджурському питанню лишається й далі незмінною. На закінчення Молотов заявив, що „червона небезпека" є вигадкою капіталістичного світа, який веде тепер активну протирадянську агітацію.

ЯПОНЦІ ЗАХОПИЛИ ВСІ СВОЇ ЗАЛІЗНИЦІ.

ТОКІО (Японія). — З відходом Китайців від моста на ріці Нані в японських руках опинилися всі залізниці Манджурії, що побудовані за японські гроші. Залізниці в Манджурії, побудовані за китайські чи які інші гроші, залишилися поза японською окупацією.

Таким чином захоплення Японцями залізниць, що почалося інцидентом біля Мукдена, тепер остаточно закінчено. Розбиті й здеморалізовані китайські війська відходять все далі від районів, що тепер знаходяться в руках Японців.

ЛІҐА В КЛОПОТІ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Китай нарешті теж погодився на скликання засідання Ліґи Націй у Парижі. Тепер керовники Ради Ліґи Націй та секретар Ліґи, Друмонд, пильно студіюють XVI артикул статута Ліґи, щоб виробити ті міри, які Ліґа має вжити проти Японії для змушення її підчинитися рішенням Ліґи.

Думають, що Ліґа Націй має візвати держави, щоб відкликали своїх амбасадорів та інших представників з Японії. Коли це не пособить і Японія далі не буде коритися Лізі, то тоді можливо буде оголошений економічний бойкот її. Та годі ще тепер сказати, чи Ліґа Націй дійсно візьметься до таких рішучих засобів супроти Японії.

ЖИДІВСЬКИЙ ПОГРОМ У ВАРШАВІ.

ВАРШАВА (Польща).—Напади польських студентів на своїх товаришів Жидів перенеслися з будинків і подвіря університету на вулиці. Багато жидівських студентів і нестудентів Жидів побито, а також кілька жидівських склепів розгромлено. Варшавський університет ще замкнений, а протижидівські ексцеси все поширюються.

В краківськім університеті вже ніби наступило заспокоєння й почали в нім науку. У львівськім університеті перерви в науці не було, бо там не було жидівських погромів.

ТАКИ МАЮТЬ ДЕФІЦИТ.

ВАРШАВА (Польща). — Міністер фінансів, Ян Пілсудський, представив у соймі державний буджет з обчисленням дефіциту на 9 міліонів долярів. Не зважаючи на всі скорочення витрат у всіх частинах буджету, крім военної, а також на непомірно великі податки на населення, буджет все таки має як для Польщі, занадто великий дефіцит.

ВЖЕ Й НІМЦІ ВІДМОВЛЯЮТЬ КРЕДИТІВ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Економічна рада для торговлі з Росією відмовила большевикам продовжити позичку на 50 міліонів марок, на тій підставі, що вже тепер большевики мають продовжені позички на 200 міліонів марок. Таке рішення запало тому, що сама Німеччина знаходиться в тяжкому фінансовому стані.

ДЕМОНСТРАЦІЇ ПРОТИ РЕЖИМУ В ЮГОСЛАВІЇ.

БІЛГОРОД (Югославія). — Студенти білгородського університету влаштували великі демонстрації з протестом проти тяжкого поліційного режиму, що тепер панує в Югославії. Студенти домагаються вільних і таємних виборів.

Поліція розганяла демонстрантів і арештувала поверх 100 студентів. Делеґація студентів на другий день була у премієра міністра й домагалася звільнення арештованих товаришів. Міністер відмовив. Коли це стало відомо студентам, вони урядили нову демонстрацію, обкидуючи поліцію камінням та палками.

Поліція обсадила вулиці навкола університету й не допустила студентів до більшої вуличної демонстрації. Тепер уже арештовано більше ніж 200 студентів.

СВЯТКУЮТЬ РІЧНИЦЮ СВОГО ПАНУВАННЯ.

МОСКВА (СССР). — В радянській Росії відбулося святкування 14-тої річниці комуністичного панування. Радянські достойники виголошували промови та приймали паради військ. Усі говорили про успіхи радянської Росії у виконанню плянів пятилітки.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПШЕНИЦЯ І ВІЙНА

Ще місяць тому була ціна на пшеницю в Ліверпулю така, як тому 300 літ. Вже з того одного приміру видно наглядно, в яких ненормальних часах живемо та в якому невідрадному положенню опинився фармер.

Та в останніх тижнях ціна на пшеницю й узагалі на всяке збіже почала несподівано підноситись, і то в такім темпі, що за короткий час вартість збіжа самих тільки американських фармерів піднеслася на суму $500,000,000, які може тепер фармер лекше зужити на сплату довгів, закупно машин і інших річей. А це вже потягає за собою оживлення на купецькім ринку й у фабриках. Сам факт піднесення цін на збіже змінив теж у великій мірі песимістичний настрій краю і з усіх усюдів доносять про зворот до кращого, хоч і теперішня ціна на пшеницю є ще нижча від коштів продукції.

Та разом з тим ломлять собі голову, що це за причина, що збіже так нагло піднеслось у своїй вартости. І приходять до висновку, що Европа надіється нової війни. Донедавна збивали ціни на збіже совіти, бо вони заключили умови на достави збіжа по як найнижчій ціні. А з ними годі було видержати конкуренцію, бо совіти продавали, не рахуючися з коштами продукції. Та тепер совіти вицофали ненадійно свої контракти і збіжа не доставляють, бо, мовляв, рахуються з війною, з новим наступом на совіти в Европі та з можливістю війни в Манджурії. Кажуть, що й европейські держави теж рахуються з можливістю війни і задержують збіжеві запаси, а навіть їх збільшують.

Що війна в Европі можлива, в те ніхто не сумнівається. Але від можливости до вибуху війни ще далеко. А коли ходить про совіти і їхні достави збіжа, то правдою є те, що подає департамент торговлі, а саме, що совіти дійсно збіжа на експорт не мають, бо колективізація не дописує. Селяни не довозять з колективних фарм того, чого совіти надіялися. Вони віддають державі малу частину, а решту ховають на гірші часи. Совіти випродували збіже й на те, щоби дістати заграничну валюту і закупити машини, потрібні для переведення пятилітки. А тепер показується, що того збіжа нема. Розвіяний совітський блоф і їхня невдала збіжева спекуляція є властивою причиною піднесення цін на збіже. Не діждавшися дешевого совітського збіжа, Европа зачала закуповувати американське, канадійське й арґентинське збіже. І ціни пішли вгору.

УКРАЇНЦІ В ІТАЛІЇ

(Лист з Риму).

Пишу Вам з далекого Риму, — столиці нової Італії. І кажу — „нової", бо в дійсности, та Італія, що ми її тепер бачимо, е цілком нова в порівнанні навіть з довоенною: нові люди, нові принципи державної роботи, нові орґанізації, новий дух, А що вже в порівнанні з Італією до-королівською, до-ґарібалдійською з Італією до 1870 р., — коли в Римі панував суверенним монархом зі світською й духовною владою папа, а всі землі теперішнього обеднаного „соборного" королівства були поділені межи кількома ворогуючими князівствами... Тоді Рим був столицею лише невеличкої папської держави, і хоча духовна влада тодішнього римського володаря поширювалася на всі католицькі землі, то зате світська не виходила за межі римського, сказатиб, повіту. Що то за роля для міста, що було колись столицею найбільшої в світі римської імперії, що звикло дивитися на своїх громадян, як на володарів цілого знаного тоді світу. Пропала давня слава, загинув стародавній дух лицарський або — як у нас кажуть — „козацький", бо колишні вояки були заняті з ранку до вечера латинськими молитвами, яких не розуміли, та сповідями, які були посвідченням, що вояк живе відповідно до приписів церкви католицької та вказівок своїх душпастирів...

А тимчасом, поза Римом, менш побожні вороги ділили ризи, себто землі, колишніх володарів світу і гнули їх нащадків у баранячий ріг. Бо в нашому світі все так ведеться, що доти вовк в лісі сидить, поки собак боїться...

Та в середині минулого століття по всіх менших і більших містечках Італії почали формуватися купки палких патріотів, що не хотіли бачити свою батьківщину поділеною, подоланою, розтерзаною, киненою отак на призволяще, на поталу ворогів. Але й вороги, певна річ, теж не спали. Неодного з тих патріотів закинули до вязниці, неодного на смерть убили, але багато продовжувало роботу, що її інші розпочали, а хто не міг уже працювати вдома, втікав за кордон і вів роботу поміж чужинцями — все задля визволення Італії й обеднання її в одну Соборну Велику Державу.

Не легко те йшло. Проходили роки, проходили десятки років. Але в краю все ширилися поволі патріотичні ідеї, і в Европі все ширилися симпатії до народу, що змагав до волі. Аж поки не прийшов Ґарібальді, що збройною рукою обеднавши навкруги себе відважну молодь, не відібрав Риму від папи і не проголосив Риму столицею нової Італії, залишаючи папі лише сам Ватикан...

Італію обеднано, але повної соборности ще не осягнено. Чималий шмат землі залишився під Австрією, а дещо, — в тім і батьківщина Ґарібальдія, місто Ніцца, — залишилося за Францією. Але ось прийшла велика війна, і теперішній провідник фашистівської Італії, тоді звичайний журналіст Мусоліні, почав жваво пропаґувати ідею італійської інтервенції у Велику Війну, щоби осягнути те, чого ще не зміг осягнути Ґарібальді. І дійсно, внаслідок перемоги антанти, через інтервенцію Америки, змогла Італія приєднати до себе ті землі, що були під Австрією. І тепер — для осягнення ідеалу цілковитої соборности лишається їй ще ждати нагоди, щоби здобути землі під Францією, а тимчасом вона все поширює там свою кольонізацію, здобуває з кожним роком все нові підстави будучої влади, бо тимчасом, як французьке населення поволі вимирає, або еміґрує до Парижа, який розростається непомірно коштом цілої країни, італійське населення все росте і росте... Плідні Італійки здобувають для Італії той ґрунт, що його втрачають для Франції безплідні Француженки...

Отже пишу Вам з Риму, столиці сеї нової Італії. Пишу Вам, щоби сказати, що і тут, в сьому прегарному місті де — поруч з руїнами, рештками давнього життя, свідками минулої слави, палких забутих відчувань, — кипить нове життя, відбувається величезна боротьба за створення нової слави, нових палких відчувань, — беться і хвилюється також неодно українське серце.

Українська еміґрація до Італії ніколи не була численна. Італійське населення само було примушене шукати по цілому світу заробітку й кольонізаційних теренів для тих, хто вже не міг знайти заробітку на рідній землі. Досить вказати, що тоді як на Україні на кожний квадратовий кільометер рахується 70—80 людей, в Італії — 150—160, себто подвійна скільксть. А до тогож треба додати ще голі, неплодючі гори, небезпечні малярійні болота, що їх лише тепер італійський уряд, намагаючись зарадити лиху безробіття, пробує повернути на плодючу землю шляхом громадських робіт. До Італії з України виеміґрували не ті, що шукали заробітку, але ті, що шукали свобідного життя, ті, що втікали від окупаційних режімів, давніших і теперішніх... Так, є тут у нас один Українець з Чернигівщини, що ще в 1904 році втік від царських жандармів, втік ще як російський революціонер, але після української революції 1917 р. став відразу революціонером українським... Є тут у нас одна Українка, що покинула Україну таксамо ще до війни, забула зовсім свою рідну мову, бо була змосковлена вже і на Україні, — а як заграли сурми відродження рідного краю, відчула подих велитня, що прокидався зі столітнього сну, почала майже на старости літ учитися рідної мови, і сина, вже народженого й вихованого в Італії, вислала на кілька місяців до Галичини, щоби торкнувся і він рідної української землі, перейнявся її духом, вивчився рідної мови і не забував, що він — Українець...

Мабуть і тут приклад Італії не залишився без сліду. Бо що року італійський уряд запрошує тепер до Італії дітей старих еміґрантів, щоби вакації проводили в рідному краю, знайомилися з його традиціями, з його духом і жаданнями, щоби не рвалися ніколи звязки між тими, що з краю вийшли, і тими, що в краю зісталися... Дорого обходяться урядови сі гостини десятків тисяч еміґрантської молоді, але італійський уряд на ті видатки не зважає, бо знає, що вони в трудну для країни хвилину відплатяться сторицею...

Є ще у нас бувший вільний козак з Білоцерківщини, є у нас один Полуботковець, що боронив Центральної Ради, є у нас один Буковинець, бувший старшина української армії, що не хоче більше жити під румунською окупацією. Є кілька галицьких священиків... Є у нас досить такого ріжноманітного елементу, що його, здавалосяб, ріжні погляди, ріжні смаки повинні були би на все життя поділити... Але ні! Всі вони єднаються, збираються разом, закладають невеличку „Громаду", обговорюють потреби рідного краю, разом болють його болями, разом радіють його радощами, разом надіються на повстання нової Соборної України... Від часу до часу пішлють вони трохи грощей на ті народні потреби, від часу до часу вишлють до сильних світу сього телеґраму. Останню таку телеґраму вислали вони до президента Гувера дня 17 жовтня, зприводу зусиль американського уряду запровадити загальне розброєння. Ось вона:

„Президентови Гуверови, Вашинґтон. Українці під московською та польською окупацією не можуть висловити своїх бажань, і тому ми, Українці, що перебувають в Італії, звертаємо увагу американського уряду на неможливість справжнього роззброєння, хіба що **українські території будуть звільнені від чужинецької окупації.** Українська Громада" і підписи.

Висилали телеґраму до папи: — „Ми, православні і католики..." Так і написали: „православні і католики". Щоби знав папа, що в обличчі нової національної небезпеки не може нас рілігія поріжнити, бо українська нація є лиш одна, а релігій може бути кілька... В єдности сила!

Іншим разом про інше.

Евген Онацький.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

БЕЗШТАНЬКО У КОРОЛЯ.

Ґандія запрошено до анґлійського короля на авдієнцію. Ґанді ходить у свому національному індійському вбранню, без штанів. І ось тепер провідник Індійців робить принципову справу з того, чи зявитися перед королем у штанах, чи без штанів. Рішив, що ні, — треба бути таким, як є.

Отож перед королем зязявиться Ґанді без штанів. Цим він мабуть хоче переконати короля й інших, що нарід, в якого імени він виступає, вже настільки цивілізований, що може сам собою рядити нарівні з іншими цивілізованими народами. Та людська звичка якась така дивна, що вона не вірить у „безштанну" цивілізацію.

Ґанді занадто часто сходить з великого до смішного. Та він же дійсно син свого народу й представник безштанної цивілізації. Зі своеї великої місії визволення свого народу й створення незалежної великої держави Ґанді дуже часто робить звичайнісіньке посміховище, що багато шкодить тій справі, яку він заступає, й осмішує свій власний нарід.

„БИЙ ЖИДУФ! РАТУЙ ПОЛЬСКЕН!"

Отаке прекрасне гасло польського студентства й „патріотичного" громадянства лунає по ляцьких „мястах і всях". Багато дечого Польща запозичила від „матушкі Рассеі". Вона звідти взяла славну на ввесь світ корупцію адміністрації, поліційне шпигунство, плекання провокаторів, карні експедиції, розправу з політичними вязнями, на зразок Берестя, й як вершок „славної" спадщини перебрала жидофобство, а тепер робить приґравку до майбутніх жидівських погромів.

Якось воно було так у Росії завжди, що як тільки збільшується реакція, як тільки збільшується переслідування „іновірців", то значить, що щось в уряді, в цілій державі, похитнулося, десь сталася щілина, а коли вже переходить поліція, жандармерія й „патріотичні" орґанізації до вряджения жидівських погромів, то значить, що вже справа стоїть так, що „народови ґнеф" треба відвернути від справжньої його причини — на... „Жідоф".

Чи не таксамо воно тепер у Польщі?

„ТЕРОР ІН ЮРОП".

Відомий анґлійський публіцист H. Hessell Tillman видав під повищим заголовком книжку на яких 600 великих сторінок. У цій книжці він подав фактичні дані про терор, який запровадили в Европі ріжні уряди. Там знайшли своє місце італійські фашисти, угорські реакціонери, румунські бояри, ляцькі пацифікатори та інші „конр-революціонери", „реакціонери", „вороги працюючого люду", як їх справедливо називають большевики. Ну, та воно й не дивно, що така „славна" ґалерія ріжних „пацифікаторів" Европи знайшлась у тій книжці.

Але біля них одно з найпочесніших місць заняли оті самі, що нагороджують повищими епітетами ріжних „пацифікаторів". Те місце заняли большевики, російські комуністи. Про московський червоний і чорний терор, про терор царських часів, який перейшов у спадщину до большевиків і ними удосконалений, говориться в тій книжці на більше ніж 150 сторінках, що покривають відділи від 1-го до VIII-го включно.

Польська „пацифікація" Галичини знайшла також своє „почесне" місце в тій книжці, в спеціяльнім відділі „Ди Мартирдом оф ди Юкреїн". Там є навіть „гарні" фотоґрафії зруйнованих українських кооператив. Чудова книжка, гарна книжка, в якій знайшлися побіч себе всі вороги українського народу.

П. Котович.

ЧОТИРИ РОКИ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

(Спогади бувшого комсомольця).

(8)

Українська національна стихія опанувала зпочатку нижчу, вітак середню, а нарешті вищу школу. При чому вже тоді, в 1927 р., **цілком українськими були всі сільсько-господарські та педагоґічні високі школи. Українська стихія заливала вже молоді річники технічних та інших вищих шкіл.**

В Харкові я зустрів одного зміновіховця, який прийшов до зміновіховства з рядів російської еміграції. Цей „Росіянин" дуже швидко українізувався; у всякому разі, коли я його зустрів у будинку Пролетарського Студентства, де він мешкав, яко студент ХТІ, він не тільки зі мною, але з окруженням говорив доброю українською мовою. Скажу більше: на протязі трох тижнів з його уст я не чув російської мови, хоч підчас його перебування в Берні він говорив лише по російському.

Харків своїм зовнішнім виглядом робив приємніше враження ніж Одеса. Не видко руїн, значно менше обдертих, обшарпаних будинків. В трамваях кондуктори звертаються по українському, чути українську мову на вулиці та в установах.

З усіх установ тільки в Народньому Комісаріяті Шляхів зі мною розмовляли по російському. Натомісць у Правлінню Південних Залізниць я чув лиш українську мову.

XXIII.

Донбасівське село.

Нарешті в Наркомосі мені дали листа до Купянська з тим, щоби я обняв посаду викладача математики й фізики в технічній профшколі.

Я негайно відїхав до Купянська. Тимчасом посада ця вже була обсаджена, а тому, маючи вже рекомендації від Наркомосу, я виїхав у промислову частину Донбасу, де знайшов посаду викладача математики в семирічці.

Село це було наполовину пролєтарське, хоч дві місцеві шахти й не працювали, але робітники відїздили на працю до сусідніх шахт, а щодо національного облича, то воно було цілком українським.

В цьому селі тоді саме велася між селянами вперта боротьба на ґрунті розподілу землі. Не проходило тижня, щоб не було трох-чотирох пожеж. Так протягом року спалено майже всіх бідняків. Вигоріли деякі цілі вулиці.

Школа, в якій мені довелось працювати, була досить велика, з низкою рівнобіжних груп. Школу обслугували понад 20 педаґогів. **Мене особливо здивувало те, що деякі педаґоги не знали зовсім російської мови.**

Пізніше я переконався, що нова наша інтеліґенція, ті, що покінчили українські ВУЗ-и, дуже лихо знають, або таки зовсім не знають російської мови. Явище цілком нормальне, а як реакція на русифікаторську політику Москалів — позитивне. Та воно здивувало мене своєю новиною.

Позатим наша нова інтеліґенція — це люди цілком на свойому місці. Зосібна мої колеґи, що не знали російської мови, були, як педаґоги, досить добрі, освічені й порівнюючи широко начитані.

Нові педаґоґічні течії мало зачепили старші ґрупи цієї школи: не було не то що комплексовости, але навіть певного звязку між окремими дисциплінами. Нові педаґоги йшли по лінії найменшого опору, впрягалися в загальний віз лекційної системи, часом демонстративної лекції, або найдалі — бесіди.

В молодшому концентрі було дещо ліпше: комплекс був згори накинутий і сяк-так прийнявся, надавалося значну увагу екскурсіям. Навчання грамоти переводилося за методою цілих слів.

Про те, що в радянській країні „дбається" багато про самоосвіту, про підвищення кваліфікації, про те я знав і раніш. Тепер я мав змогу придивитися цьому добре, бо, ставши вчителем, я тимсамим став обектом і політосвітньої роботи профспілки і підвищення кваліфікації через орґани наросвіти.

Треба віддати справедливість радянським орґанам, що вони „дбають" досить про вчителя. Ця дбайливість викликана потребою зрівняти, заґітувати, перетворити на свого прихильника кожного вчителя.

Окрінспектура народньої освіти робить це через короткотермінові курси, які орґанізуються підчас літньої перерви в окружних містах. Інколи такі курси притягають до себе поважну скількість учительства; це тоді, коли лектори є відомі педаґоги (як, наприклад, Музиченко). Але й тоді головнішу увагу звертають на „політмінімум", ленінізм і т. д.

Профспілка „Робос" робить це інакше: вона орґанізує на місцях так звані кущові педаґоґічні обеднання, де вчителі працюють у гуртках чи семинарах. Хиба є в тім, що тут, як і взагалі в СРСР, вбивають усяку ініціятиву на місцях, надсилаючи готові програми, конспекти, тощо.

До праці кущових обеднань учительство ставиться так, як і взагалі належить ставитися: це є мертва „казьонщина" і вчитель не працює зі своєї охоти, а лише під примусом.

Тому, коли є тільки змога, учитель відмовляється від цієї праці. Коли є тільки змога... а хтож, як не вчитель, має найбільше цієї змоги? Адже ж він, цей учитель, є: і член сільради, і член сільбуду, і член „Товариства Геть Неписьменність!", і член КВД (Комітет взаємодопомоги) сільського, і КВД робосівського, (робітн. освіти — учителів) і член може свого Міському, і член МОПР-у, і член ТСОА-віохему, і член... та хіба я знаю, чого він тільки не член?

Що результатом цього всього є тупцяння на місці, що врешті вчитель ніде не має змоги працювати, він навіть не може відвідувати всіх „засідань", що ніхто фактично нічого не робить, тільки „галасує" — це видно навіть із зга даних „громадських організацій".

Я ще матиму нагоду до цього вернутись, а тепер скажу дещо про кущове обеднання.

Нас було щось 25 педаґогів, обеднаних в одному „кущі". В осени, коли я приїхав, саме кущ „розпочинав працю".

Голова кущового обеднання (завідувач семирічки) прочитав плян роботи, який був надісланий з округи. Плян був дуже гарний, що й казати. Правда, в своїй схемі він трохи нагадував плян якихось дослідчих катедр при Інституті Марксизму в Харкові й був для наших сил нездійснимий, але щож?

Плян обговорюють. Виступає секретар партосередку (всі партійні урядовці є членами спілки Робітників Освіти) і закликає, щоби нарешті взялись до праці й пропонує додаток до пляну: створити гурток для вивчення найближчої околиці.

Додаток не зайвий, та ще внесений такою авторитетною особою, приймають, як рівнож і ввесь плян, одноголосно...

На цьому властиво можна би закінчити моє оповідання про куща, бо незабаром почалась кампанія розповсюднення селянської позички, хлібозаготівлі, і вчитель змушений був забути не то за кущ, а іноді й за школу.

Позичка зміцнення сільського господарства розповсюднювалась у селі незвиклим для мене способом.

Кожному вчителеви дано на 300—500 карбованців облігацій. Він мусів їх продати селянам. Учителі мало продали. Тоді доручили цю справу всій школі: учні старших кляс ходили від хахти до хати й продавали облігації. Коли й це дало малий вислід, сільрада потрібну їй суму розділила між окремих селян, візвала оповістками селян до сільради й тут пропонувала купити „позичку".

Не помогло, очевидно, й це, бо були складені „бриґади" з комсомольців і вчителів, які ходили й описували майно тих, хто вперто відмовлявся від облігацій.

(Дальше буде).

Національним ідеалом українського народу переейметься дитина в Старому Краю тільки в „Рідній Школі". Тому піддержім завзято її змагання в її другому пів-століттю!

ОРҐАНІЗАЦІЙНА ПЕРЕПИСКА

—o—

Прочитавши в „Свободі" переписку головного Секретаря з Предсідателем та інші голоси головних урядників і членів У. Н. Союза в справі допомоги безробітним членам, позволю собі також отсею дорогою висказати свою гадку. Мене дуже тішить, що Головна Екзекутива серіозно застановилася над страшними наслідками теперішньої кризи, та подивляю відвагу добр. Каштанюка, котрий пропонує великі наклади з Союзової каси для ратування членів.

Я вповні згоджуся з тим, щоб по великих містах малі відділи лучились, та длятого належалосяб виплатити такому злученому відділови з каси У. Н. Союза якусь нагороду, чи там поміч; одначе здалосяб взяти під увагу й те, що єствує богато великих відділів по малих містах, котрі не потребують, та й не мають з ким лучитися. І в таких відділах є богато членів, котрі знаходяться в тяжких обставинах і не в силі платити під теперішню пору своїх вкладок.

Містопредсідатель, добр. Гришко, піддав гадку, щоб таким членам якийсь час кредитувати вкладки в формі позички з каси Союза. Це булаб найкраща розвязка; одначе лихо в тім, що Союз не має ніяких фондів на таку позичку, длятого я би пропонував, щоб із частини фондів запомогового, конвенційного і народного створити надзвичайний фонд позичковий на час кризи та прийти з помічю потребуючим членам сейчас.

Рівночасно здалосяб обробити плян реформи на нові роди обезпечень у такий спосіб, щоб та реформа була приступна всім членам та щоби в будучности члени були забезпечені на всяке лихоліття.

Інж. Володимир Малевич,
Радний У. Н. Союза.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩО МИ ДАМО СВОЇМ АРТИСТАМ.

Наближається виступ **Українського Трія,** який відбудеться в Ню Йорку 14 листопада вечером у „Тавн Гол", на 113 Вест 43-тій вулиці. Виступлять найкращі наші артистичні сили в Америці, а саме пан Роман Придаткевич скрипак, пані Марія Гребенецька, оперова співачка, сопран, і молода наша пяністка, панна Ольга Ткачук. Від морального й матеріяльного успіху цього виступу Трія в Ню Йорку залежить доля його виступів по всій Америці, а разом з тим і доля нашої музики та пісні, яку ми хочемо впровадити в найкращому вигляді між ліпшу чужинецьку авдиторію.

Ми любимо часто бити себе в груди й говорити запальні слова про необхідність ведення пропаґанди українського мистецтва серед чужинців. Отже Тріо й має виконати таку місію в Америці, щоби показати американській публиці, знавцям мистецтва, все те найкраще, що ми маємо в музиці й співі. Ми обурюємося непомірно й у своїх закамарках страшенно розлючено розмахуємо руками й грозимо тим, що крадуть український спів і музику та називають їх „російськими", чи там „малоросійськими", чи якими іншими й підносять їх чужинцям. Ми робимо вигляд страшенно вражених і ображених, коли чуємо, що наша музика, або спів, цей дорогоцінний скарб нашого народу, вульґаризується ріжними „артистами з Малоросів", чи підмащуються московським „заліхватським" сосом.

Саме тепер маємо нагоду причинитися до того, щоб пропаґанду нашої музики й пісні поставити в Америці на реальний шлях і показати перед чужинцями, що нас обкрадають, а чужинців дурять наші національні вороги. В першу чергу ми, Українці, повинні підтримати своїх артистів, а потім, коли вони вже здобудуть американську пресу, критику й розголос, їх для нашої слави підтримають чужинці. Від нас залежить перший крок, який ми повинні зробити. Коли ми дійсно любимо й розуміємо свою штуку, коли ми розуміємо значіння солідарности, коли ми розуміємо, те, що ставлячи ввесь час вимоги до своїх артистів, щоб вони задурно, або за таку мізерну плату, що сором казати, виступали на наших святах і возвеличували їх, а нас підносили на дусі своїм чудовим співом і музикою, ми повинні пособляти таксамо своїм артистам.

Виступ Трія в Тавн Гол, це свято артистів, це свято їх душі й для кождого артиста свідомість і почуття того, що його розуміють, що в першу чергу той нарід свій, рідний, якому артист віддає свою душу й все своє чуття, зрозуміє й цінить його, підносить артиста на душі й витворює дійсно свято в його почування. Тоді артист набирає того запалу художнього, що в анґлійській мові називається „інспірейшен" і у виконанню своїх продукцій підноситься часами, здається на недосяжну йому висоту. Художній триюмф українського артиста цеж художній триюмф українського народу. Отож, пособляючи морально й матеріяльно своїм артистам, кращим слугам української музики й співу, ми тим підносимо самих себе не лише в очах чужинців, але й у своїх власних, бо для нас розкриваються великими майстрами такі скарби нашої народньої душі, про які ми й не мріяли.

Культура народу цінується не лише по тому, що він сам вкладає в загальну скарбницю культури, але як він сам ставиться до культурних проявів життя взагалі. Отож 14 листопада це для Нюйорчан день, коли вони повинні показати себе перед чужинцями й перед самими собою, що вони дійсно заслугують на те, щоб називатися народом з глибокою віковічною культурою й з такою чутливою душею, яка ніколи не може залишатися в рабстві, бо вона в рабстві чує свою смерть, а кожда істота всіми силами бореться проти смерти. Зробім у цей день перегляд своїх товаришів і краянів, котрі дійсно розуміють штуку на ділі, а не лише на словах, котрі дійсно бажають піддержати українську штуку, а не лише молотити словами погрози, нахвалювання та заявляти себе розуміючими штуку взагалі й патріотами свого народу. Любити й активно піддержувати свою штуку, що підносить дух народній на вищий щабель, окрилює його й гартує до витревалости й боротьби, є також одною з частин того, що ми називаємо патріотизмом, себто любовю до своєї батьківщини та до того, що вона видає.

Хочемо бути певні, що день 14 листопада стане тріюмфом української музики й пісні в Америці та тим днем, коли українська нюйорська громада зложить блискучо свій іспит на дійсно культурну й провідну громаду в Америці.

І. Бондар.

—o—

В СПРАВІ ІНВЕСТОВАННЯ ОРҐАНІЗАЦІЙНИХ ГРОШЕЙ.

Був час, коли інвестовання орґанізаційних фондів відбувалося зовсім просто. Відніс касієр зібрані гроші до банку і на тім був конець. Та нині не те, часи змінилися. Нині питання інвестовання орґанізаційних фондів є питанням першорядної ваги у кождій укаріїнській запомоговій орґанізації.

Головною ціллю кождої української запомогової орґанізації є: **виплачувати своїм членам і їх родинам належні їм запологи.** Для того-ж, щоби дана орґанізація була всилі в повноті виплачувати усі належні запомоги:

1. вкладки членів мусять бути так інвестовані, щоби вони принесли менш як %4 на рік;

2. смертність членів не повинна бути більшою від смертности, передбаченої дотичною орґанізацією.

Тільки під тими двома умовами може дана орґанізація вповні виконувати свої зобовязання. На жаль, практика показує, що ці дві умови під цю пору дуже тяжкі до сповнення, а це задля ріжних причин, більшість яких ніяка орґанізація не може контролювати.

Важніші з цих причин є слідуючі:

В многих українських запомогових орґанізаціях смертність членів є зависока. Як звісно, більшість українських орґанізацій приняла табличку смертности, одобрену через Нешенел Фратернал Конґрес, себто через товариство американських запомогових орґанізацій. Табличку цю принято тому, бо природна річ, українські орґанізації ішли слідами американських подібних орґанізацій. Дальше принято її ще й тому, бо вона вимагає нижчих вкладок ніж інші таблички смертности.

Тепер показується, що загалом членів умирає більше ніж передбачено цею табличкою, бо:

1. більшість членів українських орґанізацій працює в майнах та усяких фабриках, де робота тяжка та небезпечна;

2. в наслідок прогибіції многі члени вживають трійливих напитків, які вкорочують їх життя.

Деяким ліком на поліпшення смертности булоб те, якби члени поволи переходили до робіт лекших і менше небезпечних та не вживали отруйних напитків. Та чи можна цього ліку в практиці вживати? У многих випадках зовсім ні, а вже щодо самих орґанізацій, то вони тут майже безсильні.

В передвоєнному часі українські орґанізації не мали тих трудностей. Прогибіції тоді ще не було, смертність не була надто висока, загал членства був значно молодший.

Не треба також забувати, що перед війною, коли іміґрація не була ще припинена, із кождих 100 іміґрантів може 5 мали думку остатися в Америці, прочі 95 по 3 або 5 роках вертали назад до краю. Значить, в той час обезпечення не було постійне, а тимчасове. Тоді навіть менші членські вкладки вповні вистачали, бо многі члени, поплативши кілька літ, переставали бути членами і тратили усі вплачені ними гроші в користь орґанізації, зглядно загалу членства. Нині на кождих 100 іміґрантів може 5 вернули назад, а 95 лишилися в Америці. І ці 95 тут будуть умирати і тут, коли прийде час, орґанізація мусить виплатити кождому з них повну допомогу в сумі 1,000 долярів, або і більше.

Поліпшити смертність членства можна трохи при помочи нових, особливо молодих членів, і в цім напрямі орґанізації можуть дещо зробити, одначе також не богато, бо українська іміґрація до Америки майже зовсім припинена, а статути орґанізаційні звичайно не дозволяють принимати в члени людей не-українського походження, або тих, що не належать до певної церкви.

Коротко кажучи, під цю пору більше членів умирає ніж передбачено, а це значить, що з кас орґанізаційних треба виплачувати більше гроша, ніж це було передбачено.

Колиж з каси якої орґанізації треба виплачувати більше гроша, ніж передбачено, то звісна річ, що колись прийде час, що дотична орґанізація не буде всилі сповнити усіх своїх зобовязань, хіба що: або члени даної орґанізації будуть більше платити як тепер, або ці гроші, які члени платять тепер, принесуть більший процент від сподіваного, себто більше ніж 4 процент.

Хто знає хоч трохи настрій загалу членства наших орґанізацій, той певно признасть, що загал членства дуже противний усяким підвишкам, хочби вони навіть були з користю для членства. Остаточно можливе, що члени згодилисиб на підвисшення своїх теперішних вкладок, колиб усі українські орґанізації повели відповідну кампанію нараз і в той спосіб усунули безпотрібну конкуренцію. Та до цього мабуть ще досить далеко.

Колиж ходить про це, щоби вдержати якусь орґанізацію на висоті повної виплатности таки зараз, при теперішних обставинах, така орґанізація мусить вже тепер подбати про це, щоби навіть цю невистарчаючу суму гроша, яка вплива до її каси, так інвестувати, **щоби інвестовані гроші були не тільки певні, але також щоби приносили більше ніж 4 процент.**

Річ зовсім проста, але далеко не така легка до сповнення, як це на перший погляд видається, бо відома річ, що вищий процент майже все потягає за собою відповідне пониження певности інвестованого гроша.

Треба ствердити, що (судячи по урядових звітах асекураційних департаментів за останній рік) деякі українські орґанізації досі інвестували свої гроші далеко краще від подібних орґанізацій словацьких, польських і інших. Одначе з цего ще не виходить, що в цьому напрямі зроблено вже усе, що можна було зробити та що найкраще лишити усе по старому.

Навпаки, всі наші орґанізації повинні старатися поліпшити справу інвестовання своїх фондів, особливо в цей непевний час, час депресії. Так як тепер є, орґанізаційні фонди інвестує звичайно головна управа даної орґанізації і опісля надіється, що „все буде в порядку'', себто, що дані цінні папери не втратять на вартости. На жаль, показується, що навіть найкращі цінні папери можуть втратити свою вартість. Значить, орґанізація мусить не тільки купити добрі папери, але мусить також постійно за ними слідкувати і, коли би було треба, їх в час продати та замінити іншими.

Головні управи наших орґанізацій, хочби навіть найкращі, не все складаються з людей, які мають спеціяльне фахове вишколення в справі інвестовання грошей. А навіть, хочби усі люди, які становлять нині головні управи наших запомогових орґанізацій, визнавалися як найкраще в справі інвестовання грошей, то і так ще питання, чи попри іншу щоденну роботу, яку вони мусять робити, малиб вони доволі часу на те, щоби студіювати усе, що відноситься до інвестовання, а що найважніше — **день в день слідити за тим, що може мати якийнебудь вплив на ці інвестиції, які вже пороблено.**

Будь що будь, нинішна доба є добою спеціялістів. Асекураційні компанії видають річно тисячі, а то і міліони долярів на ті свої департаменти, що занимаються інвестованням їх фондів, і тому деякі з них, навіть у цю критичну хвилю, не потерпіли в наслідок упадку цінних паперів. Тимчасом деякі не-українські запомогові орґанізації, яких головні управи самі гроші інвестують, втратили на своїх цінних паперах величезні суми. Одна така орґанізація, приміром, втратила висше $200,000!

І чи не булоб краще, колиб головна управа згаданої орґанізації, замісць поносити усю повідальність за зроблені нею інвестиції, була наняла відповідну фірму знавців по інвестованню, які за невелику ціну булиб радили тій головній управі, коли і які цінні папери купувати і опісля день в день слідили за ними, а як треба — повідомилиб цю головну управу, коли їх продавати?

Поліпшити на скільки змога свій „інвестмент департмент" повиннаб кожда українська запомогова орґанізація ще і тому, що це мабуть чи не найлекший і найдешевший спосіб піднести виплатність якоїнебудь орґанізації. Найлекший тому, бо управа кождої орґанізації вже має право інвестувати і час до часу інвестує фонди орґанізації, значить, тут не треба вже ждати на конвенцію, чи референдум. А найдешевший тому, бо фахова порада в справі інвестовання коштує тільки невеличку частину того, що тепер тратять наші орґанізації, не маючи такої поради, або покладаючись на свій власний осуд, або на безплатну пораду свого банкира, або брокера, чи сейлсмена.

Під цю пору нема майже ніодної української запомогової орґанізації, яка помимо цего, що має свою головну управу, не користуваласяб ще працею осьтаких посторонніх фаховців: лікаря, правного дорадника, знавця асекураційного, знавця рахунковости. Чи не крайна вже пора подбати, щоби кожда українська запомогова орґанізація мала для свого власного добра також фахову пораду з боку спеціялістів в такій важній справі як інвестовання фондів орґанізації?

Певна річ, що так. Певно, що скорше чи пізніше кожда українська запомогова орґанізація буде мати таку фахову пораду, бо цего вимагає добро кождої орґанізації. Тільки не усі будуть мати її зараз. Деякі наші орґанізації „ради ощадности" мабуть будуть ще довгі роки інвестувати свої гроші без поради фаховців і очевидно будуть тратити великі суми на куплених ними цінних паперах, доки не переконаються, що така „ощадність" не поплачує та не дадуть себе випередити іншим, більш життєздатним орґанізаціям.

Іван Ардан,
член У. Н. Союза, від. 25.

(**У. Н. Союз** інвестує готівку в бондах правительственних, стейтових, повітових і муніціпальних. Досі не було випадку, щоби бонди орґанізації не принесли процентів від вложеного капіталу.

При трансакціях з бондами Головна Управа засягає опінії в постійних своїх фінансових дорадників-знавців. — **Редакція**).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

„Рідна Школа" на радіо.

Дня 5. листопада вечером мали українські слухачі радія цікаву несподіванку в часі так званої української півгодини. Ненадійно промовив до української еміґрації делеґат „Рідної Школи" зі Львова, гром. Лев Ясінчук. Щирими й теплими словами він передав на хвилях етеру привіт американським Українцям від усього рідного, а головно від тої малечі, що стоїть під опікунчим крилом „Рідної Школи". Дальше представив делеґат в короткому викладі дуже ядерно все те, що входить у суть і зміст „Рідної Школи'': обставини, які викликали її потребу, її досягнення та найближчі далекойдучі змагання. Бадьорим запевненням, яку то молодь виховує „Рідна Школа", закінчив шановний прелеґент свій виклад.

Сам виклад попередив Шевченків „Заповіт" на 8 голосів укладу, Вербицького, а по викладі відіграно гимн американських Українців „Далека Ти, а близька нам", композиції одного з найславніших сучасних українських музиків, Ст. Людкевича, до слів В. Щурата. Треба пригадати, що цей гимн зложений умисно „Рідною Школою'' як дар американським Українцям ще в тому часі, коли вони почали перший раз давати свою поміч на удержання приватних шкіл товариства „Рідна Школа".

Вже ці три точки повинні викликати в слухачів піднеслий настрій. Безперечно слухалося й дальше з великою приємністю „Вечерниць" Ніщинського. Всі ті музичні частини були репродуковані з грамофонних плит Компанії „Сурма" в Ню Йорку.

Наскільки знаємо, то це перший раз трапилося, що „Рідна Школа'' щойно в пятьдесятому році свого істнування могла відозватися воздушними хвилями до своїх симпатиків. На рідній землі певно того не може, хоч там радіо державна власність, на яку складають свою кервавицю й Українці, й хоч знаємо, що конкуренційне польське товариство „Школи Людовей" вживає того способу пропаґанди для своїх цілей, якими є: похід на українські землі. Нехай вільна Америка бодай тим прислужилася „Рідній Школі", що допустила її до слова в тих сферах, у яких сьогодні розмовляють усі культурні народи.

Громадянин.

З ОБЄДНАННЯ

Згідно з арт. 18 статута „Обєднання Українських Орґанізацій в Америці" і на підставі ухвали екзекутиви з дня 21 вересня 1931 р. відбудеться **в Джерзи Сіти, Н. Дж., 83 GRAND ST., ДНЯ 11 ЛИСТОПАДА 1931 Р.**

РІЧНЕ ЗАСІДАННЯ ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ ОБЄДНАННЯ

з таким порядком нарад:

1) Отворення нарад.
2) Звіти екзекутиви.
3) Звіти комісій: господарської, видавничої, шкільної й Національного Фонду.
4. Звіт контролі.
5) Реферат: Що діється на рідній землі?
6) Внески і запити.

Наради зачнуться точно в годині 1-шій зполудня. Всі члени Виконавчого Комітету Обєднання повинні явитися на тім засіданню.

ЗА „ОБЄДНАННЯ УКР. ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ":

О. Ревюк, предсідатель. **Л. Мищуга,** секретар.

ПОЗІР! — УКРАЇНСЬКА ГРОМАДО МІСТА НЮАРКУ, Н. ДЖ.!

Дається до відома, що

ЗАСІДАННЯ В СПРАВІ „РІДНОЇ ШКОЛИ"

— буде —

В ПОНЕДІЛОК, ДНЯ 9-го ЛИСТОПАДА, в ГОД. 8-ій ВЕЧЕР.
В УКР. ГОРОЖ. КЛЮБІ, 88 WEST ST., NEWARK, N. J.

Всі укр. Товариства, Братства і Сестрицтва зволять вислати від себе двох делеґатів на означений день. 260-1

ЗА КОМІТЕТ У. Н. Д.:

М. Шумейко, пр. **Т. Каськів,** кас. **Г. Ділоха,** секр.

ВІСТИ З СІЧОВОГО БАЗАРУ „СУРМА"
103 АВЕНЮ А. НЮ ЙОРК.

Сего тижня відійшли два велик ортофонічні фонографи до краю. Оден для українського музею ім. Шевченка у Львові, другий для Українського Народного Дому в селі Скоморохах, повіт Бучач. Ті фонографи даровані Сурмою і оплачено всі кошти доставки.

Щоб розходились більше українські ліпші рекорди, то нанято Радіо стацію WAAM в Ньюарку, звідки передавано ліпші рекорди, як Заповіт Шевченка, Вечерниці, Гимн американських Українців, Марш Садовського і т. п. Рівночасно пояснювано значіння тих рекордів і чому Українці повинні їх купувати. Перший радіо-концерт з рекордів відбувся в четвер дня 5-го листопада, в годині 7-ій ввечір. Був досить успішний, бо ще того самого дня приходили люди за Вечерницями, бо чули через радіо.

На отворення тих радіо-концертів запрошено гр. Льва Ясінчука, делегата Т-ва Рідної Школи з краю. Шановний гість передав слухачам гарний 5-минутовий привіт через радіо, але такий, що за серце хопив, хоч через радіо не слухав, а таки побіч. Вірю, що слухачам також подобався той привіт. Шкода лиш, що ціла програма не була передана через всі стації в Америці, певно, що кождий Українець, коли почув би, оцінив би належито.

Слідуюча неділішна радіо-програма в годині 8.30 зі стації WLBX знов буде як звичайно інтересна. Місс Віра Стеткевич буде зі своїми ученицями, а це Ольгою Дмитрів і Александром Кохом. А також родина Висоцьких з Ню Йорку (підкарпатські Українці), котрі складаються з 4 дітей від 6 до 12, відограють кілька гарних українських танців. Також будуть другі несподіванки. Наставте будильник вже наперед на 8.30 в неділю рано, щобисьте не заспали. Це раз в життю така програма, раз перейде, більше не навернете.

Не хвалюся, але ця українська діточа радіо-програма робить свою роботу. Голосяться на програмі такі, про яких не маємо поняття, що вони є. Минувшої неділі зараз по програмі прийшла Місс Стефанія Кульчицька з Калич Пойнт. Сказала, що має приготовлену гарну українську програму на радіо, дві скрипки і піяно. Цікаво, що друга скрипачка і піяніст не Українці, але вона заставила їх грати по українськи. Крім того в Флошінг Гай Скул ті самі діти під проводом С. Кульчицької мають виступати на великому концерті з чисто українською програмою. Музикою, танцями і співом, знов там лиш вона Українка (в тій школі більше Українців нема). Не кажу, що всему заслужений Радіо-контест, але тим способом можна богато довідатися, що наші роблять.

Юрій Олійник, 16-літний скрипак, вже третій рік виграв „сколаршип" в Філгармонік Оркестра Сосайті з Ню Йорку. Як виграє ще оден раз, то вище згадане товариство вишле його за границю студіювати. Юрій обіцяв (заки ще поїде до Франції) заграти нам на WLBX. Назначено йому 15-го листопада.

Коли є хто в Америці, що хотів би добре діло зробити і зібрати по одній зі всіх українських рекордів і вислати до Українського музею у Львові, то прошу зголоситися до Сурми. Вище згадані два фонографи коштують нас з пересилкою поверх дві сотки. Того року трудно вже стягнутися на рекорди. Може хто має рекорди велику збірку, а не хоче їх, то може їх там переслати впрост. Адреса: Український Музей ім. Т. Шевченка, ул. Чарнецького 24, Львів. Також, як є в Америці люди зі Скоморох, там чудовий Народний Дім вибудували, як дістануть фонограф то будуть демонструвати за вступом і тим способом сплатять троха довгів. Їм також можна висилати рекорди. Посилайте самі або через нас. Ціла на рекорди тепер майже нема. Того тижня отримали лист з краю, що за отриманих 10 двайцять цалевих рекордів там заплатили 2 золотих 60 гр., то є 30 амер. цит. Не викидайте тут своїх рекордів, в Галичині за ними слухати ідуть 5 миль пішки.

Йосиф Томас.

В ЯПОНСЬКІМ ТЕАТРІ

З готелю „Імперіяль" у Токіо не було далеко до театру Кабукі. Цілий день і довго в ночі стояв перед готелем ряд рікш (візків), яких „тягуни" вже привикли до навичок гостей. Вистарчило всісти до першого-ліпшого візочка на двох високих ґумових колесах і сказати: „Кабукіза", щоби курумая завернув до Ґінзи, головної торговельної біржі. Біля тієї біржі є найліпший японський театр. Є це одноповерхова камениця з трома крівлями, які бувають на японських святинях. В архітектурі лучаться мотиви старої Японії зі здобутками американської або европейської цивілізаці. Побудували той театр у 1924 році за около півтора міліона долярів, на місці старого театру, який погорів. А є це мабуть одинокий театр у Японії — самособою, крім цісарського — який добре платить акторам. Бо зрештою акторства не вважають у Японії чесним званням і тому воно погано платне.

Того вечера я був одиноким чужинцем у театрі між японськими глядачами, які виповнили театр, уладжений як чужинний, закордонний. Від сцени йшли на трохи похилій долівці ряди нумерованих сиджень, а в інших японських театрах сидять загалом на землі на чистих рогіжках. По боках на партері та на бальконі були замкнені льожі, а позаду ґалерія.

Уладження театру робило враження неяпонського, лише занавіса своїми численними цвітами й мотилями, вишиваними на шовку фіялкової краски, була в дусі японського мистецтва.

Для чужинця, який не розуміє японської мови, а лише з міміки здогадується дії, є цікавіше стежити за глядачами, ніж за грою на сцені. Багато мущин було зодягнених як чужинці, одначе жінки прийшли загалом у кімонах, а по кімонах мали вільно спливаючі гаорі (плащі). Японки, які прийшли підчас гри, зігнулися зараз у дверях і чалапали в панчохах тихесенько вуличкою між сидженнями, щоби їх не було видно.

У театрі Кабукі грають від 3 години пополудні до пізна вночі. За той час грають кілька пес, або повторюють по кілька разів тую саму. Цей театр витворив свою власну народню драму, інакшу від інших пес, званих „Но", яких акція зправила відбувається на цісарськім дворі або є військові історії. Японці слухають історичну песу (яка оповідає леґендарні та героїчні пригоди) майже з релігійною побожністю, начеб це була відправа у святині. Часом бувають ті представлення перемішані танцями, супроводженими грою на шамісетах, а сцена буває прикрашена дуже гарно, щоби відповідала настроєві танцю.

Я прийшов до театру підчас історичної песи, в якій двох людей — селянин і якийсь герой з довгими, сивими вусами — вели довгу розмову, майже без ґестикуляції. Тому гра мене не цікавила і я займався більше гостями.

Підчас представлення зазнакомився я з визначним Японцем, який говорив по анґлійськи та пояснював мені акцію песи.

Назва театру Кабукіза відповідає повазі пес, які дає. Слово „Ка" означає співи, „Бу" це танці, а „Кі" означає театральне представлення; „За" означає театральний будинок. З тих корінів повстало слово Кабукіза, яке означає роди пес. Історичні сцени переплетені тут сценами з новочасного життя, а при ніякім представленні не сміє бракувати епічних, у більшости символічних сцен зі співами та танцями. Глядачі дуже люблять такі сцени.

Після того історичного представлення, якого кінець я бачив на сцені, слідувала епічна песа Наніва Одорі, наче для відсвіження. Наніва це стара назва Осаки, слово одорі означає гру (представлення). Була то епічна гра в шістьох діях зі співами й танцями. Давали її тоді в Кабукізі чотири рази денно.

Перша дія була лише вступом до акції. Задна декорація й куліси представляли спокійне море. На овиді сходило сонце, потім мапа Японії, а лямпочки освітлювали ті місця, які будуть акцією представлення. Ніяких людей не було на сцені.

В другій дії зявилися три гарні околиці Осаки, повні цвіття. Була весна. Насамперед був морський залив, на березі якого танцювали 24 танечниці. Околиця змінилася в поле з золотистими колосами рижу, а довкола росли дерева бросквинь, обсипані рожевим цвіттям. Ріка Йодо протікала околицею та впадала до моря. На сцені було 8 танечниць. Вкінці на сцені видно було ґрупки верб із зеленим листям в околиці Фушімі біля Кіота. Став падати весняний дощ, на якому танцювало шість дівчат.

Третя дія представляла радощі великої риболовлі в літню місячну ніч Хіоці біля Токія: риби обох полів, за які були переодягнені танечниці, танцювали танець кохання, а на березі було багато рибалок з жінками. Брали участь у святі. Був то великий балет 28 танечниць.

На сцені четвертої дії був один з найгарніших краєвидів Японії: довга стежка святині в Міяджімі з святим престолом і трома луковими воротами, що стоять у морі. Релігійні танці танцювали дві групи по вісім дівчат.

Пята дія веде нас у казкову країну. Старий переказ каже, що якийсь мікадо післав колись одного зі своїх горожан до казочної країни на півдні, щоби приніс помаранчеве дерево. Після десятьлітнього труду вернувся той чоловік у Японію з бажаним деревом, та довідався, що цісар за той час помер. Тому посадив помаранчеве дерево на цісарськóму гробі, а сам покінчив із життям гаракірім (розпоров собі живіт). Сцену оживляли моряки, ангели тієї казкової землі та мікадові службовці.

Шеста дія відбулася на Золотій Горі при участи всього балету. Настала вже зима, гори позаду були вкриті снігом, вдолі в околиці Кії біля Осаки, яка то околиця сягає до Спокійного океану, було багато помаранчевих дерев, обтяжених золотими овочами.

В японськім театрі епічна гра переплітається з драматичною, тому після балету наступала реалістична песа з сучасного життя. Зміст песи був забарвлений соціяльно, а відкривав нужду вбогих верств народу.

Вбогий рибалка, вдовець, жив з трома дітьми в бідній хатині, яку наняв собі в домі богатого Японця. Мав дві дочки, 14 і 16-літню, та немовля, якому було ледви кілька місяців. Заробляв на життя, поки був здоровий. Та настала страшна біда, як він осліп. Не міг працювати, родина впала в нужду. Який мали маєток, усі цінніші річи попродали. Лихвар, який позичив йому гроші, налягав, щоби віддав довг. Сцена уявляла нужденну хатину, на стіні її висіла одинока прикраса, стародавній кинджал, певно родинна памятка, з якою Японець навіть у найбільшій нужді не розлучиться. На дворі падав сніг, а вогонь давно був вигас. У хату гуком увійшов лихвар домагатися довгу. Його богатий одяг і золоті перстені творили дивний контраст з нуждою рибалкової родини. Домагався прудкими словами грошей, а сліпий рибалка покірно просив, щоби підіждав іще йому. Та дарма. Немилосердний лихвар стягнув з молодшої дочки кімоно та став оглядатися по хаті, що ще взяти би на рахунок довгу. Як побачив колиску, прискочив і взяв обі перинчинки, що в них біденька дитинка була завинена. Потім скоро вийшов.

У хатині було хвилину тихо. Сліпий батько й обі дочки гляділи тупо перед себе, а немовля спало. Ні слова розпуки, ні сльоза не зявилася, ні найменший вияв болю не обзався в тій сумній сцені. Я питався в душі: Чи то „бушідо"? Чи то та сильна воля, якою Японці від дитинства вчаться поборювати свої душевні зворушення та ставатися мягкими?

Потім батько довго говорив з дочками, начеб прощався з ними. Поцілував дитинку в колисці, зняв кинджал зі стіни, поклав на долівці вазу з китицею та сів, підобравши ноги, й поклав кинджал перед себе.

У такій то позиції я бачив статую Будди в Камакурі та з таким спокоєм на лиці. Старий рибалка довго молився. Обі дочки клячали, притиснувшись одна до одної в якійсь тривозі, яку даремно старалися побороти. Та при цьому навіть найслабший стон не вирвався з їх уст, ні словечком не старалися відмовити батька від його замислу, хоч знали, що за хвилину стануть сиротами. Так, це було справжнє „бушідо", яке в батька та в дочок виховало цю сильну волю.

Рибалка встав і з кинджалом у руці розбігся до колиски. Сягнув по немовля і розмахнувся кинджалом. Хвилину вагався, рука йому дріжала і він зломаний вернувся на своє місце і там знову сів, як той холодний Будда, який прийшов мені на думку. Відгорнув одежу, підніс кинджал, затопив його в живіт і потягнув з ліва на право. Його безвладне тіло впало на землю. Обі дочки гляділи тупо на все, що робив батько. Мовчали, бо знали, що батько в біді й не може заплатити довгу, тому не мав іншого виходу, щоби оборонити свою честь, лише так, що пішов на добровільну смерть — гаракірі.

Згадую часто Японію, усміхи її гарних жінок, святині, довкола яких ростуть кріптомерії та цвітучі корчі, що є в звязку з почитанням Природи, лагідну культуру народу, яка є сполукою столітніх традицій і західної цивілізації. А до тих гарних споминів часом долучиться спомин тієї сцени в театрі Кабукі, де той нуждар сидів наче Будда, підібгавши ноги, а перед собою мав дитину й кинджал. Як раз-у-раз вертався поглядом до колиски, в якій спала його дитина, як роздумував над чимсь і як вагався, позираючи на довгий ніж. А за ним клячали дві дочки зі зложеними руками та шептали молитви.

То не були ті усміхи Японії, які бачимо на образах, а була то реалістично виконана різьба із справжнього життя вбогого народу.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

HOLD MEMORIAL SERVICE TO HONOR UKRAINIAN DEAD.

Rev. John Hundiak of St. Nicholas' Church Urges Support of Move To Establish Ukrainian Nation.

"There can be no peace in Europe until an Ukrainian republic is established there," Rev. John Hundiak, pastor of St. Nicholas' Ukrainian Church, declared yesterday at a memorial service held at the church for the soldiers who fought for Ukrainian independence in the two years following the World War.

At the morning service, held after the 10 o'clock mass, Rev. Father Hundiak gave a brief account of the historical significance of the Ukrainian movement for independence. Ukrainians, he said, number forty million. Following the World War, Ukrainians made an effort to establish a republic, but were defeated by overwhelming forces of their enemies, and Ukraine was divided between Soviet Russia, Poland, Rumania and Czecho-Slovakia. The people of the same region attempted to maintain a separate nation there 300 years ago, it was stated, but were crushed by neighboring countries.

Approximately 100,000 soldiers fought the Ukrainian cause in 1918 and only 8,000 remained alive in 1920 after the preliminary struggle was completed, Rev. Father Hundiak declared. They were prevented from accomplishing their aims by the Polish armies supported by France. They also had to fight against Russian armies of the Soviets and of General Denikine. The Ukrainian army had no outside help and was lacking in ammunition, food, clothing and medical supplies.

At the afternoon concert, Rev. Father Hundiak spoke of contemporary activities of the Ukrainians in their efforts to establish a nation. A. Zayac delivered an opening address. Michael Pavulak, a student at the Troy High Sсhool, also spoke and urged the Ukrainian youth of the United States to help their brother Ukrainians in Europe in the same eager enthusiastic way that other races in this country assisted their peoples in Europe.

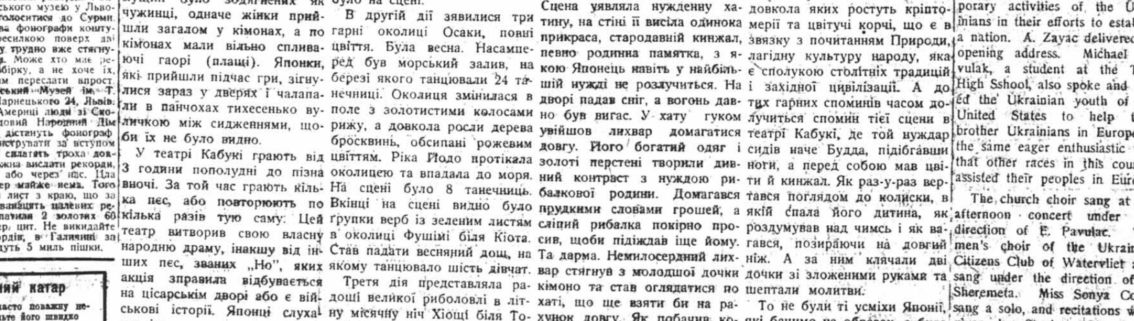
The church choir sang at the afternoon concert under the direction of E. Pavulac. The men's choir of the Ukrainian Citizens Club of Watervliet also sang under the direction of L. Sheremeta. Miss Sonya Cotch sang a solo, and recitations were given by Stephen Gingeresky, Peter Quisick, Mary Gruna, Harry Bylo, Nicholas Boyko, Catherine Riniaha, Peter Hucko, Caroline Piniava and Walter Baginsky. Duets were given by Mary Gingersky and Julia Boyko, Mary Quisick and Mary Dobransky, Gloria Hundiak and Mary Gingersky.

(The Troy Record, Monday Evening, Nov. 2, 1931).

Катехит: Як довго Адам і Ева були в раю?
Учень: Лише до осени.
Катехит: Чому до осени?
Учень: Бо передтим яблока ще не були достигли.

ТАРЗАНІВ СИН.

(83)

Коли Корак куди дуже поспішає, то він тоді покладається виключно на власні сили й мязи. Тому він лишив свого приятеля слона, як тільки той переніс його через ріку. Корак догадувався, що Меріем могла знову опинитися в тому арабському таборі, де вона була раніше. Поспішаючи днями й ночами, Корак нарешті дібрався до табору. Опинившись перед високим парканом, він при помочі мотузя перебрався через паркан.

—o—

Корак обережно обдивлявся навкруги. Вже було пізно й серед місячної ночі здавалося все спало мертвим сном. Ніде не видно було Арабів. Корак наблизився до мешкань і, обережно прислухуючись, заглядав до деяких. Ніхто його не бачив і селище здавалося мертвим. Він рухався з такою обережністю, як пантера, що навіть чутливе вухо Арабів, цих синів пустині, не могло зловити шелесту його рухів.

—o—

Несподівано він почув англійську пісню. Шейк змусив Морісона Бейнеса написати листа до англійського консуля в Альжирі, щоби той дав за нього великий викуп Арабам. Потім його лишили самого в наметі. Кілька днів він залишався під доглядом із звязаними руками і ногами. Іноді він чув голоси з того намету, де була Меріем, але не міг туди заглянути. Одного разу він почув голос Меріем, що говорила щось сердито.

—o—

Він рішив звернути її увагу на себе. Але як це зробити? Та тут прийшла йому думка заспівати. Скоро його теноровий голос залунав у таборищі Арабів. Меріем пізнала голос того, що нераз співав їй на фармі незнайомого. Вона також заспівала, не пісню, а переповіла таке: „Прощавай, Морісоне! Я Меріем. Завтра, якщо буду ще жити, для мене день буде гірший від смерти". Потім почувся неприродний викрик і тишина запанувала знову.